

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1970/31

Karar Sayısı:1971/21

Karar Günü:18/2/1971

Resmi Gazete tarih/sayı:9.7.1971/13890

İtiraz yoluna baş vuran : Gercüş Sulh Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : 4/4/1929 günlü, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası ile aynı Kanunun 303 üncü maddesinin, Anayasa'nın 132 inci maddesine ve 151 inci maddesinin ruhuna aykırı bulunduğu kanisiyle iptallerine karar verilmesi istenilmiştir.

I- Olay :

Gerçeğe aykırı beyanda bulunmak eyleminden, sanık hakkında Türk Ceza Kanununun 528 inci maddesi gereğince cezalandırılması istemini kapsayan 4/4/1970 günlü ve Esas : 1970/47, İddianame; 1970/10 sayılı iddianame ile Gercüş Sulh Ceza Mahkemesine açılmış bulunan kamu dâvasının duruşması sırasında, sanığa yükletilen eylemin Türk Ceza Kanununun 343 üncü maddesine uyduğu gözönünde bulundurularak mahkemenin görevsizliğine ve dâva dosyasının görevli mahkeme olan bu yer Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesi için yerin Cumhuriyet Savcılığına verilmesine ilişkin 12/5/1970 günlü ve Esas : 1970/13, Karar : 1970/10 sayılı karar, Cumhuriyet Savcılığının, sanığa yükletilen eylemin, iddianamede gösterildiği veçhile, Türk Ceza Kanununun 528. maddesine uyduğunu ileri sürerek 14/5/1970 gününde yaptığı itirazı yerinde bulan itiraz mercii Gercüş Asliye Hâkimliğinin 16/5/1970 günlü kararıyla kaldırılmış; karara uyularak Gercüş Sulh Ceza Mahkemesinde yeniden yapılan duruşma sırasında, bu dâva nedeniyle uygulama yeri bulunan 4/4/1929 günlü, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263. maddesinin üçüncü fıkrası ile aynı Kanunun 303. maddesinin, mahkemece Anayasa'nın 132. maddesine ve 151. maddesinin ruhuna aykırı görülmesi üzerine, itiraz konusu edilmiş bulunan Kanun hükümlerinin iptalleri için Anayasa Mahkemesine baş vurulmasına karar verilmiştir.

III- İtiraz konusu edilen kanun hükümleri :

1- 4 Nisan 1929 günlü, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263.. maddesinin üçüncü fıkrası ;

"Bu karar aleyhine ancak 203. maddeye göre itiraz olunabilir."

2- 4 Nisan 1929 günlü, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 303. maddesi :

"İtiraz üzerine verilen kararlar katidir."

IV- Mahkemenin dayandığı Anayasa hükümleri: Mahkemenin gerekçesi dayanak yaptığı Anayasa maddeleri :

1- Anayasa'nın 132. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları :

"Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasa'ya Kanuna, hukuka ve vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler.

Esas Sayısı:1970/31
Karar Sayısı:1971/21

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz."

2- Anayasa'nın 151. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları :

"Bir dâvaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birisinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddî görmezse, bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere üç ay içinde kararını verir."

V- İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi, Başkanvekili Lütfi Ömerbaş'ın başkanlığında ve üye Salim Başol, Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen Hakkı Ketenoğlu, Fazlı Uluocak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Ziya Önel ve Muhittin Gürün'ün katılmaları ile 16/6/1970 gününde, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi hükmü uyarınca yaptığı ilk inceleme toplantısında, itiraz yoluna baş vuran mahkemenin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptallerine karar verilmesini istediği kanun maddelerini bakmakta olduğu dâvada uygulama durumunda olup olmadığı yönünü incelemiştir.

Anayasa'nın 151. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanununun 27. maddeleri hükümlerine göre, mahkemeler, ancak bakmakta oldukları bir dâva dolayısıyla Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla baş vurabilirler. Bir dâvanın hukuken var sayılabilmesi için ise, onun kanunlara uygun bir şekilde açılmış ve ayrıca mahkemenin yetkisi içine girmekte bulunmuş olması gerekir.

Bundan başka, aynı hükümler uyarınca, mahkemelerin bu baş vurmaları, o dâva nedeniyle uygulanacak kanun hükümleri ile dahi sınırlı bulunmaktadır.

O halde bu iki koşulun olayımızda gerçekleşip gerçekleşmediğinin incelenmesi gereklidir.

Ceza mahkemelerinde bir kamu dâvasının görülmesi sırasında, duruşmada sanığa yükletilen suçun mahkemenin görevini geçtiği anlaşılırsa, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 363. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, mahkeme bir kararla işi görevli mahkemeye gönderir.

Bu karar aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince son soruşturmanın açılmasına ilişkin bulunan bir kararın bütün sonuçlarını doğurur ve aynı koşullara bağlı olur. Yine aynı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca, bu karar aleyhine aynı kanununun 203. maddesinin (Son tahkikatın açılmasına dair verilen karar aleyhine sanık tarafından itiraz olunamaz. Muhakemenin men'ine veya dâvanın iddianamede gösterilen mahkemeden başka bir mahkemeye verilmesine dair sorgu hâkimi tarafından verilen karar aleyhine Cumhuriyet savcısı tarafından itiraz yoluna müracaat olunabilir.) şeklindeki hükmüne dayanılarak, Cumhuriyet savcısı tarafından itiraz yoluna gidilebilir. Bu itirazı inceleyen mercice verilen karar ise, aynı kanununun 303. maddesi hükmü gereğince kesin olup, görevsizlik kararını kaldırılmış bulunan mahkemenin, yargılamaya, itiraz merciinin kararı dairesinde devamla dâvanın esasını nihaî bir karara bağlaması zorunluğu vardır; yani, bu mahkemenin görevsizlik kararında direnmeye yetkisi yoktur. İşte bu nedenledir ki, olayda görevsizlik kararı, Cumhuriyet Savcısının itirazı üzerine İtiraz merciince kaldırılmış bulunan mahkemenin bakmakta olduğu bir dâvanın bulunduğu belli olmuştur.

Esas Sayısı:1970/31
Karar Sayısı:1971/21

Diğer yenden, Anayasa'nın 32. maddesinde (Hiç kimse, tabî hâkiminden başka bir merci önüne çıkarılamaz,) şeklinde yer alan Anayasa kuralının doğal bir sonucu olarak, bir ceza mahkemesinin kendisine açılmış bulunan bir davayı göremeye çeşitli yönlerden yetkili ve görevli bulunup bulunmadığını saptamak üzere, o dâvanın açılışı ve kendisine getirilişi ile ilgili işlemleri incelemesi gereklidir. Zira, herkesin kanunun genel olarak koyduğu görev ve yetki esasları ile belli olan hâkim tarafından yargılanması, kişi güvenliğinin baş koşuludur. Kişilerin kanunî (yani doğal) hâkiminden başka mercilerce muhakeme edilmesi bu alan-da özel bir işleme bağlı tutulması, hukuk devletinin asla kabul edemeyeceği bir tutum teşkil eder. Onun içindir ki ceza mahkemelerinin yetki ve görevleri ile ilgili kanun hükümlerinin, kamu düzenini ilgilendirmesi nedeniyle, ceza soruşturmasının her evresinde mâhkemelerce kendiliğinden gözönünde bulundurulması olanağı ve zorunluluğu vardır.

O halde, ceza mahkemelerince, bir ceza soruşturmasının her evresinde kendiliğinden dahi gözönünde bulundurulması zorunlu olan, mahkemelerin yetki ve görevleriyle ilgili kanun hükümlerinin, o dâvada uygulama yeri bulunan hükümler sayılması sonucuna varılması doğaldır.

Olayda, itiraz yoluna başvuran mahkemenin görevsizlik kararının kaldırılmasına ilişkin olarak itiraz merciince verilmiş bulunan kararın dayanağını teşkil eden kanun hükümlerinin de aynı nitelikte sayılmaları gerekir. Çünkü, itiraz merci kararını o hükümlere dayanarak almış ve görevsizlik kararı kaldırdığı mahkemeyi o hükümler uyarınca kesin şekilde görevli saymıştır. Diğer yönden, görevsizlik kararı kaldırılan mahkeme de, itiraz merciinin kesin olan kararı uyarınca duruşmaya devamla dâvanın esasını nihaî bir karara bağlamak durumuna gelmiştir. Bu nedendir ki, mahkemenin görevini belli eden itiraz merciinin kararının dayandığı kanun hükümlerinin bu dâvada uygulanma yeri vardır.

Anayasa Mahkemesi, yukarıda gösterilen kanun hükümlerine ve gerekçelere dayanarak işin esasının incelenmesine Avni Givda'nın mahkemenin itiraz konusu hükümleri uygulama durumunda olmadığı ve Anayasa'nın 151. maddesine uymayan başvurmanın yetki yönünden reddi gerektiği yolundaki karşı oyuyla ve oyçokluğu ile karar vermiştir.

VI- Esasın incelenmesi :

Anayasa Mahkemesi, Başkan Hakkı Ketenoğlu'nun başkanlığında üye Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Ziya Önel, Kani Vrana, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun kaçılmaları ile 18/2/1971 gününde esasın incelenmesi için yaptığı toplantıda, İtirazın esasına ilişkin rapor. Gergüç Sulh Ceza Mahkemesinin 26/ 5/1970 günlü ve Esas : 1970/13 sayılı yazısına bağlı karar ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen hükümlerle dayanılan Anayasa hükümleri ve bunların gerekçeleriyle bunlara ilişkin Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra, gereği görüşülüp düşünüldü :

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin kanısına göre, Anayasa'nın 132. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında "Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna, hukuka ve vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz" şeklinde, mahkemelerin bağımsızlığını kapsayan ilkeler, gerek dışardan ve gerek yargı erki içinden gelebilecek davranış veya kararlar için dahi geçerli olduğundan, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 303. maddesi hükmü mahkemeyi, İtirazı inceleme yerinin kararına uymaya zorlamakta ve böylece hâkimin ve mahkemenin bağımsızlığı ilkelerini kısıtlamaktadır. Böyle bir durum ise, Anayasa'nın sözü geçen 132. maddesine ve 151. maddesinin ruhuna aykırıdır.

Esas Sayısı:1970/31
Karar Sayısı:1971/21

Bir yargılama yerinin verdiği kararda kanuna ve geçerli bir hukuk kuralına aykırılık olduğunun ileri sürülmesi ile ortaya çıkan uyuşmazlığın çözülmek üzere yargılama yeri önüne getirilmesi, bir "kanun yolu" dâvasının açılması niteliğindedir. Ancak, kanun yolu dâvalarındaki uyuşmazlıklar çok kez açık ve belirli olmadığından, "Kanun yolu" hukukî müessesesi, gerek öğretide gerekse uygulamalarda, genellikle dâva diye tamamlanmamıştır. İtiraz, kural olarak, bir yargılama yerinin gördüğü bir işte veya verdiği bir kararda bir yanılma veya aykırılık olduğu iddiası üzerine ortaya çıkan yeni bir uyuşmazlığın yine bir yargılama yeri önüne getirilmesidir. O halde, "İtiraz" dahi bir "Kanun yolu" ndan ibarettir. İşte bu niteliği nedeniyle "İtiraz" müessesesi, ceza yargılama usulleri yasalarında yer alan diğer kanun yolları arasında gösterildiği gibi, öğretide dahi aynı şekilde tanımlanmış bulunmaktadır.

Yargı yerlerinde görev yapan hâkimler de her insan gibi yanılabilir, usul ve kanuna aykırı düşen bazı kararlar vermiş olabilirler veya verdikleri kararlar, taraflar için doyurucu sayılmayabilir. Diğer yönden hâkimlerin, belli olaylarda uyguladıkları kanunları ve ilgili öteki hukuk kurallarını kendi kamlarına göre başka başka biçimlerde yorumlamaları olanağı ve olasılığı vardır. İşte yargı yerlerinin verdikleri kararlarda, gerek yanılma gerekse başka biçimde yorumlama sonucu olarak doğan ve olağan sayılması gereken kanuna ve hukuka aykırılıkların zamanında gideri meşini sağlamak amacıyla bazı uygun metodların konulması zorunlu olmuştur. Genel olarak "Kanun yolu" diye tanımlanan bu metodlara başvurulması olanağı ile, gerek toplum gerekse taraflar için güvence sağlanması görevi de yerine getirilmiş olmaktadır. Böylece bir temel hukukî uyuşmazlığın yargı yerlerince çözülmesi sonunda esastan verilecek kararların, gerek bireylerin gerekse toplumun adalet duygularını daha büyük ölçüde doyurması da gerçekleşecektir.

O halde, denebilir ki, kanun yollarına başvurulması olanağı, kişi haklarına ve topluma güvence sağlanması bakımından Anayasa'ya tüm olarak uygun düşmektedir.

Esasen, Anayasa'nın 132. maddesi, kanun yollarına başvurmayı engelleyici bir hüküm de koymuş değildir. Bu maddede öngörülen mahkemelerin bağımsızlığı ilkelerinin ereği, herhangi bir işi veya uyuşmazlığı tek bir hâkime veya mahkemeye gördürüp, sadece o hâkim veya mahkemenin kanısına göre karara bağlatmak ve bununla yetinmek olmayıp, yargı yerlerini dışarıdan gelecek etkilerden korumak ve olayı yalnız hukukî ölçülere göre değerlendirerek kendi kamlarınca hükme bağlanmalarını sağlamaktır. Şu hale göre, bir hâkimin veya mahkemenin işlem veya kararının başka bir hâkim veya mahkeme tarafından denetlenmesi, 132. maddenin kapsamı dışında kalmaktadır. Bu bakımdan, verilen kararların veya hükümlerin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygunluğunu güvenlik altına almak üzere, bir işin veya uyuşmazlığın çözülmesi için bir yargı yerince verilen karar veya hükmün başka bir hâkime veya mahkemeye incelettirilmesini ve o hâkim veya mahkeme kararının ilk kararı veya hükmü veren hâkim veya mahkeme için bağlayıcı olmasını öngören bir kanun hükmü, Anayasa'nın sözü edilen maddesindeki, "mahkemelerin bağımsızlığı" ilkesine aykırı sayılamaz. Hattâ böyle bir maddenin kendi kapsamı içinde hâkimleri ve mahkemeleri Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun karar veya hüküm vermekle ödevli kılan kuralın, gerçekten uygulanması ereğini güden bir tedbir hükmü niteliğinde olduğu da söylenebilir.

Ayrıca, kanun yollarının ve bu arada "itiraz" müessesesinin yasalara konulmasında Anayasa'ya aykırılık bulunduğu soyut olarak da ileri sürülemez. Zira, Anayasa'nın 136. maddesi hükmü uyarınca, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişleri ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir. Kanun yollarının yargılama usulleri arasında yer aldığına ise, hiç bir kuşku yoktur. Nitekim, "itiraz" a ilişkin hükümlere, ceza işlerinde temel usul kanunu olan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda yer verilmiştir.

Diğer yönden bütün kanun yollarına başvurmaları inceleyecek yargılama yerlerinin bir üst dereceli hâkim veya mahkeme veya sadece Yargıtay olması zorunluğu söz konusu edilemez. Çünkü,

Esas Sayısı:1970/31
Karar Sayısı:1971/21

az önce de açıklandığı gibi, Anayasa'nın 136. maddesi hükmüne göre, kanun yollarına başvurmaları incelemek ve karar vermekle görevli ve yetkili yargı yerlerini kanunla belli etmenin gereği ve olanağı vardır.

Bir çok hukukî erekler güdülerek oluşturulmuş bulunan kanun yollarının çeşit ve biçimlerine göre yasalarla belli edilen inceleme yerleri, az da olsa, bazen itiraz konusu işlem veya kararın bir an önce düzeltilmesini sağlamak amacıyla işi yapan veya kararı veren mahkemenin veya hâkimin kendisi olabileceği gibi, bir çok kez aynı veya üst görevli başka hâkim veya mahkemeler veyahut üst derece mahkemeleri, yani Yargıtay dahi olabilir. Nitekim, Anayasa'nın 139. maddesinde "Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir." denilmiş olması, yasaların bu yargı yerinden başka inceleme yerleri koymasını engelleyici sayılamaz; aksine, yasaların, gerek kişi haklarını güvence altına almak gerekse kamu düzenini kollamak amaçlarını birlikte gözönünde tutarak, başka başka yargısal denetim yolları ve dolayısıyla inceleme yerleri dahi koyup belli edebileceğini gösterir.

Kanun yollarına başvurmaları inceleyip karara bağlamakla yetkili ve görevli olan yargı yerlerince yapılacak incelemeler sonunda verilecek kararlardan hangisinin kesin olduğunu belli etme dahi, Anaysanın 136. maddesi hükmü ile Anayasadaki temel ilkelere ve güvence kurallarına aykırı olmamak üzere, yasa koyucunun takdirine bırakılmıştır. Olayda, kanun yollarından olan "itiraz" yoluna başvurmaları incelemekle görevli ve yetkili bir yargı yerince verilmiş bulunan kararın kesin olduğunu saptayan itiraz konusu kuralın da anılan temel ilkeler ve güvence kuralları ile bağdaşmayan bir yönü bulunmadığı için Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemez.

Mahkemelerin, bakmakta oldukları dâvalarda uygulama durumunda oldukları bir kanunun hükümlerini Anayasaya aykırı gördüklerinde veya taraflardan birisinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına vardıklarında işi itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine göndermeye, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakmaya ve Anayasa Mahkemesince üç ay içinde karar verilmemesi halinde Anayasa'ya aykırılık iddiasını kendi kanılarına göre çözümlenerek dâvaları yürütmeye. Anaysanın 151. ve 44 sayılı Kanununun 27. maddeleri hükümleri gereğince yetkileri varsa da, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263. maddesinin itiraz konusu yapılan üçüncü fıkrası uyarınca, mahkemenin görevsizlik kararının kaldırılmasına ilişkin olarak itirazı inceleyen yargı yerince verilmiş olup sözü geçen kanunun 303. maddesiyle kesinliği belirtilmiş bulunan karara karşı bir itirazda bulunamamasının, yani bu karara uyma zorunluğunda bırakılmış olmasının, Anayasa'nın 151. maddesinin ruhuna aykırı bulunduğu dahi ileri sürülemez. Zira, bu madde ile 44 sayılı Kanunun buna dayanan 27. maddesi, Anayasaya aykırılığının diğer mahkemelerde ileri sürülmesinin yolunu ve koşullarını düzenlemektedir. Buna karşılık, yukarıda açıklandığı üzere, ceza işlerinde kanun yollarına ve bunlara uygun şekilde yapılacak başvuruları incelemekle görevli ve yetkili yargı yerlerince verilecek kararların kesinliğine ilişkin olarak yasalara konulmuş hükümlerin dayanaktan, Anayasa'da, gerek kişi gerekse toplum yönünden bir güvence sağlanması ereğiyle yer aldığı için, Anaysanın 151. maddesi hükmüyle çatışmadan ve dolayısıyla ayrı bir konuyu düzenleyen 151. madde hükmüne öncelik tanınması gerek ve zorunlulğundan söz edilemez.

O halde, bir ceza mahkemesinde görevsizliğe ilişkin olarak verilmiş bulunan karara karşı yetkililere kanun yollarından olan "itiraz" yoluna başvurulması olanağını tanıyan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263. maddesinin üçüncü fıkrası ile bu hükme dayanılarak yapılmış bulunan bir başvurmayı inceleyip karara bağlamakla yetkili ve görevli bir yargı yerinde verilecek kararın kesin olacağını belli eden, aynı kanunun 303. maddesi hükmü, Anaysanın 132. maddesine ve 151. maddesinin ruhuna veya başka bir ilkesine aykırı değildir, itirazın reddi gerekir.

SONUÇ :

Esas Sayısı:1970/31
Karar Sayısı:1971/21

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun itiraz konusu 263. maddesinin üçüncü fıkrasının ve 303. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve itirazın reddine 18/2/1971 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Avni Givda

Üye
Muhittin Taylan

Üye
Şahap Arıç

üye
İhsan Ecemiş

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Ziya Önel

Üye
Kâni Vrana

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞI OY YAZISI

Anayasanın 151. ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddelerine göre bir mahkemenin Anayasaya uygunluk denetimi için Anayasa Mahkemesine getirebileceği hükümler ancak bakmakta bulunduğu dâvada uygulanacak olanlarla sınırlıdır. Bir başka deyimle itiraz yoluna başvuran mahkemenin elinde bakmakta olduğu bir dâva bulunmalı ve Anayasa Mahkemesine getirdiği hükümleri o dâvada doğrudan doğruya uygulama durumunda olmalıdır.

Gercüş Sulh Ceza Mahkemesinin elinde bakmakta olduğu bir dâva bulunduğu kuşku yoktur. Bu dâvanın konusu "memura gerçeğe aykırı beyanda bulunmak" eylemidir ve iddianamede sanığın Türk Ceza Kanununun 528. maddesine göre cezalandırılması istenilmiştir. Demek ki olayda, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabilmesi için Anayasa'nın 151. maddesinde öngörülen koşullardan birincisi vardır.

İkinci koşulun var olup olmadığına gelince: Bu konu aşağıda tartışılacaktır.

Esas Sayısı:1970/31
Karar Sayısı:1971/21

Gercüş Sulh Ceza Mahkemesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi için Anayasa Mahkemesine getirdiği hükümler Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 264. maddesinin üçüncü fıkrası ve 303. maddesidir. Sözü geçen üçüncü fıkra sanığa isnat edilen suçun dâvaya bakan mahkemenin görevini aştığının duruşmada anlaşılması halinde mahkemenin işin görevli mahkemeye gönderilmesi yolunda vereceği karara karşı Cumhuriyet Savcılığınca acele itiraz yoluna başvurulacağına; 303. madde ise itiraz üzerine verilen kararların kesinliğine ilişkindir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263. maddesinin üçüncü fıkrası ve 303. maddesi Gercüş Sulh Ceza Mahkemesinin bakmakta olduğu "Memura gerçeğe aykırı beyanda bulunma" dâvasında uygulayacağı hükümler değildir. Bunlar, mahkeme dışındaki mercilerce; duruşma sırasında eylemin Türk Ceza Kanununun 343. maddesine uyduğu ve görevini aştığı kanısına varan mahkemenin verdiği görevsizlik kararına karşı acele itiraz yoluna başvuran Cumhuriyet Savcısınca ve itirazı kesin karara bağlayan Asliye Ceza Mahkemesince uygulanmıştır.

Mahkeme, görevsizlik kararına bağladığı dâvanın yeniden eline gelmesine yol açan hükümler üzerinde bir kuşku veya duraksaması varsa, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263. ve 303. maddelerini gözden geçirebilir. Ancak şu tutum hiçbir zaman o hükümlerin bakılmakta olan dâvada mahkemece uygulandığı veya uygulanacak olduğu anlamını taşımaz. Tersine bir görüş Anayasa'nın 151. maddesinde geçen "uygulanacak" deyimini değil delalet ettiği hukuki kavramdan, sözlük anlamından bile uzak düşürecek biçimde bir yorum zorlaması olur; iptal dâvası (Anayasa - Madde 149) ve itiraz (Madde 151) yolları arasında hiçbir ayırım bırakmaz. Oysa bu iki yol arasındaki anayasal ayırım, bilindiği üzere, göze batacak keskinliktedir.

Yukarıda açıklandığı gibi, mahkeme bakmakta olduğu dâvada uygulama durumunda bulunmadığı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 263. maddesinin üçüncü fıkrasını ve 303. maddesini Anayasa'ya uygunluk denetimi için Anayasa Mahkemesine getiremez. Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanunun 27. maddelerine uymayan itirazın itirazda bulunan mahkemenin yetkisizliği yönünden reddi gereklidir.

1971 esas sayılı işte 16/6/1970 günlü ilk inceleme toplantısında itiraz konusu hükümlerin mahkemenin elindeki dâvada uygulanma yeri olduğu ve esasın incelenmesinin gerektiği yolunda verilen karara bu nedenlerle karşıyım.

Üye

Avni Givda